

Men heeft dus geleerd zich in het schijnbaar onvermijdelijke te schikken en althans van de *autoplastiek* te maken wat men kon.

De hoofdstukken door de medewerkers van LEXER geschreven, dragen allen het karakter van een met groote zorg, ijver en nauwgezetheid bewerkt litteratuuroverzicht. Van anderen aard is het gedeelte waar LEXER de vrije vettransplantatie behandelt.

Dit laatste hoofdstuk eischt voor zich alleen ruim 300 bldz. en wordt zodoende een monographie over dit onderwerp, die aldus de helft van het geheele boek in beslag neemt. LEXER behandelt hier in de eerste plaats zijn eigen, dikwijls schitterende resultaten, verkregen met de vrije vet transplantatie als hulpmiddel bij het losmaken van verstijfde gewrichten en reponeeren van verouderde gevallen van aangeboren heupontwrichting. Vlot geschreven en rijk geïllustreerd moet men bijna vreezen dat het velen tot navolging zal verlokken, wat bij minder zorgvuldig gekozen gevallen (ook psychische) en niet zoo handige operateurs tot tegenslagen leiden moet.

Op een zelfde, van groote eigen ervaring getuigende wijze zijn de hoofdstukken over huidtransplantatie bewerkt, waarin enkele eigen klinische proefnemingen zijn opgenomen, die afdoende de onwaarde van homoplastische huidbedekking schijnen te bewijzen.

Eindelijk wordt in de laatste 50 bldz. de homotransplantatie van het dwarsgestreepte spierweefsel door EDEN, — praktische uitkomsten zijn hier uitgesloten, — en van de vaat-transplantatie door LEXER besproken. Ook dit laatste hoofdstuk, waarin alle toepassingen der vaatoverplantingen worden nagegaan, zal in staat zijn menigeen terugtehouden van klinische proefnemingen, waartoe nog dikwijls de neiging blijkt te bestaan.

Geheele hoofdstukken, bijv. over beentransplantatie ontbreken nog, hoewel toch hier ongetwijfeld over heel wat nieuws te berichten valt.

Vol verwachting zien wij dus uit naar het tweede deel.

W. F. WASSINK.

Die experimentelle Bakteriologie und die Infektionskrankheiten mit besonderer Berücksichtigung der Immunitätslehre von Dr. W. KOLLE und Dr. H. HETSCH, 5te Auflage. Zweiter Band. URBAN und SCHWARZENBERG, Berlin und Wien, 1919. Prijs 30 mark.

De schrijvers weten hun boek steeds frisch te houden; het is telkens weer een genoegen een nieuwen druk door te bladeren, men vindt er het nieuwe der laatste jaren kritisch bewerkt steeds aanwezig.

In n°. 7 van het eerste gedeelte van den loopenden jaargang van dit *Tijdschrift* kondigde ik het eerste deel van dezen vijfden druk aan, nu is ook het tweede deel verschenen. De oorlogservaringen komen ook in dit deel weer telkenmale ter sprake; ik noem onder andere de wonddiphtherie, de besmettelijke geelzucht, de malaria, de reactie van WEIL-FELIX, de vijfdaagsche koorts of Wolhynische ziekte als onderwerpen, waarover de oorlog rijk aan ervaring is geweest.

Over FRIEDMANN's geneesmiddel tegen tuberculose spreken de schrijvers met veel twijfel; de makroskopische methode van PAUL voor de diagnose van pokken door middel van de enting op het konijnenoog wordt duidelijk uiteengezet; de syphilis-reacties van MEINICKE en SACHS en GEORGI vinden de aandacht, welke zij op het oogenblik verdienen; wat de reactie van WASSERMANN betreft blijven de schrijvers nog steeds op het orthodoxe Duitse standpunt staan.

Geheel omgewerkt en zeer uitgebreid is het hoofdstuk over chemotherapie en nieuw is een bespreking van de dierziekten, die op rekening van filtreerbare virus worden gesteld.

Ik herhaal mijn reeds vele malen geuiten lof op dit zeer goede boek.

C. W. BROERS.

Dr. E. OZENNE, *Syphilis de l'Uterus et de ses annexes-Trompes-Ovaires-Glandes mammaires*. Paris, MASSON & Co. 1920. Prijs 12 francs.

Onze kennis omtrent de pathologisch-anatomische veranderingen van de vrouwelijke geslachtsdeelen tengevolge van besmetting met het syphilitische gif, is uitermate gering. Wij weten, dat het primair-affect, de harde sjanker, zich bij voorkeur in de omgeving van de uitwendige geslachtsopening vertoont en slechts bij uitzondering aan de portio vaginalis aangetroffen wordt. Secundaire papuleuze syphiliden zijn vooral gezeteld aan de groote lippen en rondom de aarsopening, in de scheede en aan den baarmoederhals vindt men ze haast nooit. Tertiaire syphilitische aandoeningen, gummata zijn in dit gebied slechts sporadisch beschreven. Bestaat er een oöphoritis syphilitica evenals de zoo bekende orchitis luetica bij den man? Veroorzaakt de spirochaeta pallida karakteristieke veranderingen in baarmoeder-slijmvlies of spier evenals de tuberkelbacil? Vergeefs zoekt men — in de Duitse literatuur ten minste — naar een antwoord. Dubbel welkom mag derhalve een boek geheeten worden, dat blijkens den titel op dit duistere gebied licht zal verspreiden.

OZENNE heeft reeds jarenlang bijzondere studie van dit onderwerp gemaakt: in 1884 gepromoveerd op een stelling, getiteld: „Du cancer chez les syphilitiques”, verschenen sindsdien een twaalftal mededeelingen over „syphilome ovaires, syphilis tertiaire des ovaires. hémorrhagies utérines d'origine syphilitique” enz. van zijn hand; dit boek geeft een overzicht van zijn ervaringen en klinische waarnemingen, Volgens schrijver staan ons 5 kenmerken ten dienste om de luetische aandoening te herkennen: 1°. de reactie van BORDET-WASSERMANN; 2°. de opsporing van de treponema pallidum in het bloed en in de uitscheidingsstoffen van baarmoeder en scheede; 3°. de lymphocytose in het vocht, verkregen door lumbale punctie; 4°. de anamnese; en 5°. ex juvantibus, de heilzame werking van een anti-luetische kuur. De lezer van dit boek zal helaas ervaren, dat bij het stellen van de diagnose door den schrijver slechts van de twee laatste kenmerken is gebruik gemaakt. Van serologische, bacteriologische of histologische onderzoekingen wordt bij de beschrijving der waargenomen gevallen nauwelijks gewag gemaakt.